

UNITÁRIUS ÉLET

XLVIII. évfolyam 4. szám

1994. április

Mi az igazság?

„Pilátus így szólt hozzá: Mi az igazság?”
Jn 18, 38.

Jézus Pilátus előtt áll. Saját népe állította oda. Ítéletre. Számunkra ismerős a jelenet – talán inkább, mint más nemzet számára –, hiszen Munkácsy Mihály is ezt a jelenetet elevenítette meg az egyik legcsodálatosabb alkotásában, az Ecce homo világhírű festményében.

Húsvét közeledtével engem, s még sok más, Bibliát olvasó, kedvelő keresztény testvéremet foglalkoztatnak Jézus életének utolsó jelenetei, állomásai. Jézus a helytartó előtt áll, midőn azt mondja neki: „Én azért születtem, és azért jöttem a világba, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról...” (Jn 18, 37). Pilátus bizonyára mélyen elgondolkozhatott a hallottakon, hiszen szinte egyszerre teszi fel önmagának és Jézusnak is a kérdést: mi az igazság?

Nehéz kérdés. Nem könnyű válaszolni rá. Nem volt az a Jézus idejében, és ma sem az. Amióta elhangzott, szinte naponként keressük rá a megfelelő, a kielégítő választ. De ahhoz, hogy elfogadható választ adhassunk a pilátusi kérdésre, először talán az igazság fogalmával kell(ene) röviden foglalkoznunk. Gondolkoztál-e már el azon, kedves testvérem, hogy mi is az igazság? Mi a valódi, a teljes, a tiszta, a reális, az igazi igazság? Lehet, hogy kérdésemre azt mondd: én nem igazán szeretem az igazságot ilyen, úgy mond, jelzős megnevezéssel. S igazad lehet. Mert én sem szeretem, teszem azt, a demokráciát jelzős értelemben. Nem igazán szeretem az ún. nemzeti, népi, szociális demokráciát, de igenis szeretem magát a demokráciát. Csak így egyszerűen, körülírás, megnevezés nélküli demokráciát.

De térjünk vissza az eredeti elmélkedésünk tárgyára, az igazságra. Az igazság abból a szempontból, hogy tudunk-e azon változtatni vagy sem, kétféle lehet: olyan, amin lehet, s olyan, amin egyáltalán nem lehet változtatni.

1. Sokszor szoktuk mondani – éhesen, fáradtan, szomjasan – azt: az az igazság, hogy éhes, fáradt, szomjas vagyok. Nos, ezen nem nehéz változtatni. Egy kis étel, ital, kiadós pihenés is elég ahhoz, hogy ezeket az érzéseket, melyeket tény-igazságként tapasztalunk magunkon, – mint olyat, ami az ember számára kellemetlen érzés – legyőzzük, megváltoztassuk.

2. De hogyan állunk azzal az igazsággal szemben, és hogyan kell akkor cselekednünk, amikor olyan igazságokat közölnek velünk, amelyeket nincs módunkban megváltoztatni. Mert van ilyen is. Mit tehetünk akkor, amikor egy orvos közli a betegével – aki lehetünk mi magunk, vagy lehetnek szeretteink is – hogy: az igazság, hogy valaki:

– gyógyíthatatlan beteg,

– rákos megbetegedésben szenved, melyből nincs gyógyulás,

– egy pár hónapja, esetleg csak hete van az életből,

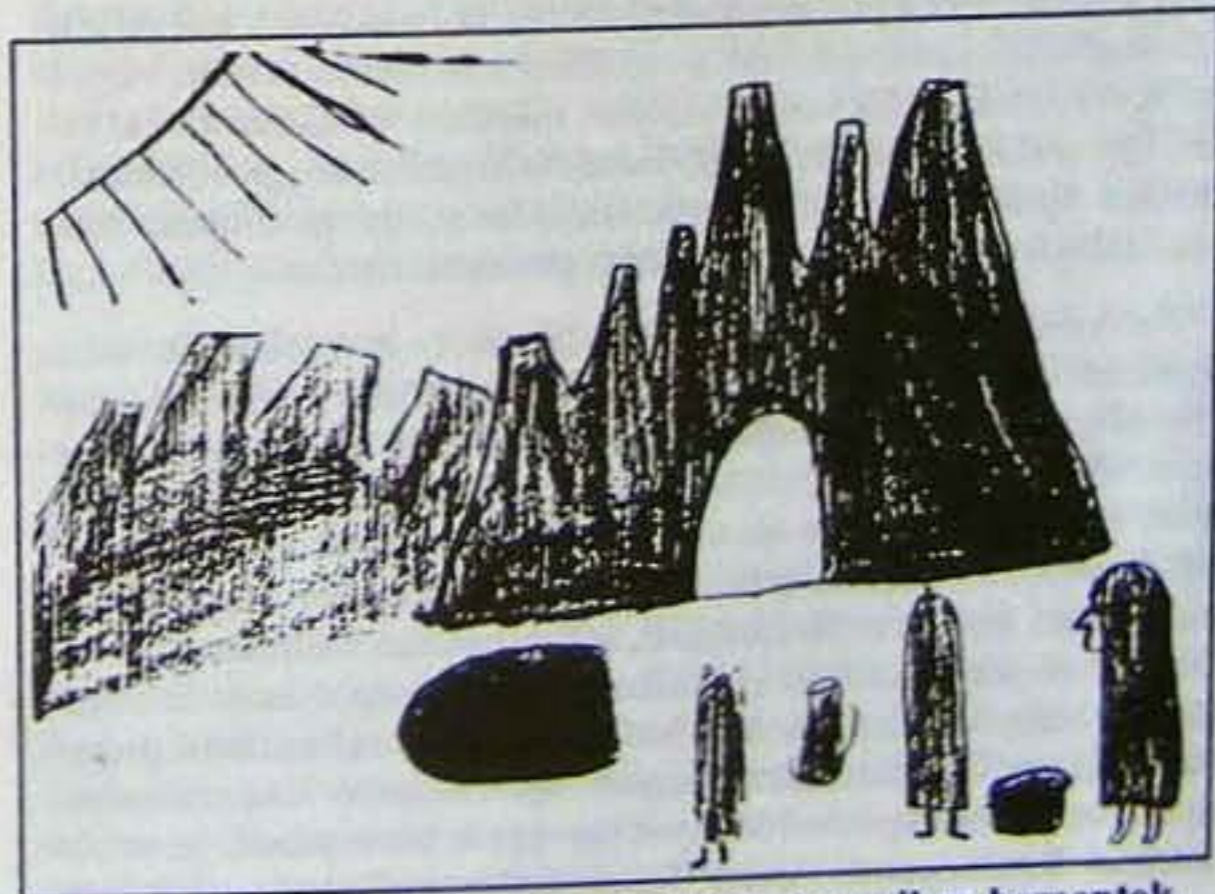
– AIDS-betegséget hordoz, esetleg a Down-kór jelei mutatkoznak rajta.

Ilyen és ehhez hasonló igazságok megváltoztatásán már nincs hatalmunk. Ezeket megváltoztatni már nem tudjuk. Ezek ellen tenni semmit sem lehet. Ezek szinte fátumként jelentkeznek, nehezdednek az életre, mely ellen emberileg vajmi kevés tehető. Egy valamit azonban mégis tehetünk. Ha már ezek ELLEN tenni nem tehetünk semmit, tegyük hát az ilyen dolgok ELFOGADÁSÁVAL valamit.

Hogyan lehet ezt megtenni? Ahelyett, hogy hosszas magyarázatba, fejtegetésbe bocsátkoznánk, engedj meg, kedves testvérem, hogy a mindennapi példákból merített egyik legszemléletesebbel adjak választ a feltett kérdésre, a hogyan-ra.

Egy édesanya mérhetetlen bánatát, szenvedését írja le abból az alkalomból, amikor megtudja azt, hogy gyermeke, kislánya szellemileg visszamaradott a fejlődésben, a Down-kór tüneteit hordozza magán. Elmondja küzdelmét, próbálkozásait, melyeket gyermeke betegsége ellen folytat. Orvostól orvosig járja az utat, küzd, harcol a lehetetlen ellen. Küzd a megváltoztathatatlan igazság ellen. Nagy és sok áldozat árán keresi a gyógyulást arra, amire tulajdonképpen nincs is gyógyír. Közben önmagára is figyelve leír-

(folytatás a 2. oldalon)

A követ a sírról elhengerítve találták, és amikor bementek, nem találták az Úr Jézus testét. (Lk 24,2)

Perei Zsófia (9 éves)

ja azt a folyamatot, ami benne megy végbe ez idő alatt, s ami arra indította, hogy az igazságot lassan magáévá kell tennie, el kell fogadja. Az első lépés, amit meg kellett tennie az igazság elfogadásához, az ahhoz való közeledés, amiben van, ami megtörtént vele, velük. Elfogadni azt, hogy ez az eset megváltoztathatatlan. A belenyugvás abba: ez nem fog „elhagyni” engem. Ennek a tudomásulvétele, majd elfogadása: nem könnyű folyamat. Bár az első lépést ehhez megtette, de mindig ott volt annak a kísértése: hátha mégsem igaz...

Végül is a megtörténtet meg nem történné tenni lehetetlen, s ezért lassan az első lépést is többször megtéve, elfogadta a valóságot. Magáévá tette az igazságot, ami ellen tenni nem lehet.

Közben szeretettel és nagy gondoskodással nevelte a kislányát. Amikor a gyermek, aki soha nem nő már fel – ahogyan az édesanya fogalmaz –, elérte az élete tizedik évét, akkor érkezettnek látta az időt ahhoz, hogy kislányát intézetbe adja, ahol életkorban és betegségben sok más, hozzá hasonló gyerek társaságában élheti a maga életét.

Ez alatt az idő alatt az anya még kilenc más, hasonló betegségben szenvedő gyereket nevelt fel a saját maga által

alapított menhelyen. S mindezt tette a valóság, az igazság teljes megértésével, ami ELLEN tenni semmit, de annak ELFOGADÁSÁVAL nagyon sokat, szinte mindent lehetett. (Pearl S. Buck: „A gyermek, aki már soha nem nő fel”.)

Senki sem tudja azt, hogy az igazságot mikor, milyen formában kell majd tudomásul vegye, ami kimondottan önmagára, saját magára vonatkozik. S azt sem, hogy mit kell tudomásul vennie magára vonatkoztatva, teljes igazságként. Lehet, hogy ez sok-sok lemondással, szenvedéssel, keserőséggel, esetleg fájdalommal és kereszthordozással jár. De az igazságot, bármikor és bármilyen formában is jön, el kell fogadni, tudomásul kell venni.

Erre legyen jó az az alkalom, ami még a húsvéti ünnepek érkezéséig van. Gondoljunk arra, hogy ezt tette a názáreti Jézus, a mi igaz tanítómesterünk, s kérjük a jó Istent arra, hogy segítsen meg abban, hogy tudjuk elfogadni a személyünkre, az életünkre vonatkozó igazságokat, úgy, mint ahogy azt az Ő legjobb gyermeke is tette.

Ámen

Kászoni József

Az Erdélyen kívüli magyar unitarizmus története a XVI. és XVII. században

„Debrecen lelki válsága”

Az alcím nem tőlem származik. Révész Imre, a kiváló református egyháztörténész akadémiai székfoglalójának adta ezt a címet. Mivel az ő munkássága igen fontos a témánk szempontjából, külön ki kell térnem a tanulmányára.

A 19. század evolúciós szemlélete egységes fejlődési utat vélt felfedezni a reformáció életében, amelynek csúcán a liberális eszme kiteljesedése áll a lelkiismereti szabadsággal. Ezt elsősorban az unitárius történetírás karolta fel, bár a lelkiismereti szabadság képviselői más felekezeteknél is felbukkantak. A huszadik század első évtizedeinek tényei és kutatásai e szemléletmódnak ellentmondani látszóttak, és református részről Révész Imre kritizálta először átgondolt kritikával.

Szerinte Magyarországon, éppen úgy, mint Európában, a két reformációs főiránynak, a lutheranizmusnak és a kálvinizmusnak kiindulási alapelve azonos: egyedül a hit által, és egyedül a kegyelemből való megigazulás tétele. Ez áll akkor is, ha az alapelv kifejtésénél már merültek fel ellentétek közöttük. Ezzel az objektív felfogással szemben keletkezett számos szubjektív irányzat, áttekinthetetlen zürzavarral, átvéve a középkor és a reneszánsz lelki formáit. Ezek hol dogmakritikával, hol vakhittel, hol misztikus szubjektívizmussal, hol a radikális társadalmi reform vágyával igyekeztek átalakítani a világot, messiási várakozásokkal telen. Így alakul ki a reformáció kettős irányzata: az ige objektívizmusára épülő reformátori protestantizmus, és az emberi lélek analizálására épülő nemreformátori protestantizmus.

Ne kezdjük polémiát Révész Imrével. A későbbiek során úgyis előjönnek a megállapításának elfogadható értékei, de képzelése is. Szempontunkból most inkább az eredményei a fontosak. Megállapítja ugyanis, hogy a nemreformátori protestantizmus, amelyhez szerinte az unitarizmus és az anabaptizmus, mint két legerősebb eszmei irányzat tartozik Magyarországon, hatalmas vihart kevert a Tiszántúlon, sőt magában Debrecen városában is, annak lelki válságát okozva. A válságot csak felidézni tudták, megoldására azonban Méliuszék és a „reformátori protestantizmusuk” sziklaszilárd, pozitív, ígén alapuló hite volt alkalmas. Nos, a válságot két ténnyel igyekeztek bizonyítani: az antitritárius Köröspeterdi Arany Tamás felléptével, és a „népi forra-

dalmat kirobbantó” népvész, Karácsony György tragikus kísértelével, „a fekete ember históriájával”.

Köröspeterdi Arany Tamás

„Mindmáig teljes homályban van előttünk a század egyik legzavarosabb fejű, de épp ezért is legérdekesebb magyar vallás- és egyházújítónak eredete és előélete.” (Harminchét év múlva Makrai László teljesen ellentmond ennek az értékelésnek; alapos elemzés után a következőket írja: „Mindezeket tudva, ... meglepetéssel kell tudomásul venni, hogy Arany Tamás ránk maradt teológiai nézetei úgyszólván ellentmondásmentesen illeszthetők össze olyan egységes koncepcióvá, amely egyáltalán nem zavaros, kusza, zagyva, hanem szigorú belső logikával épül fel egy sajátos teológiai alapgondolatra.”)

Megállapítható, hogy Arany Tamás részben F. Stancaró-nak Jézus „igaz istenségét védő”, és nagy vihart felkavart Szentháromság-védelmének hatása nyomán az észak-olasz antitritáriusok hatására építette ki sajátos hitbeli rendszerét. Azt már említettem, hogy az észak-olasz eszmerendszer nem volt egységes, ezért Arany Tamás soha nem járhatott azonos úton Dávid Ferencel. Vizsgálatainak iránya is más jellegű, mint a Szervét könyvtől megihletett Dávid Ferenc reformációs munkája. Eredményeik is mások voltak. Bár egyes unitáriusok feltételezni vélik, hogy később Arany Tamás Dávid Ferencék mozgalmához csatlakozott volna, ennek nincs semmi emléke. Az eszmék és tanítások párhuzamba állítása sem teszi igazolttá az ilyen nézeteket.

Lássuk azonban a történetet. 1561. november 30-ától 15 napon keresztül Arany Tamással vitatkoztak Méliusz paptársai, és maga a püspök is, a debreceni Szt. András templomban. Nem tudták meggyőzni egymást. Erre a vita áttevődött a város földesurának, a Török család debreceni kastélyának a termeibe, és zártkörűvé vált. Újabb két hét alatt a disputáció szinte bírósági eljárássá alakult át, és igen valószínű, hogy fenyegetésekkel kényszerítették arra Tamás papot, hogy tanításait visszavonja, és a visszavonásról „reverzalist” adjon. Szent Luca napján keltezték az írásban is kiadott reverzalist, amelyben Arany Tamás visszavonja a tanításait, és fogadalmat tesz arra, hogy azokat elhagyva, megtér az igaz keresztény (kálvinista) hitre.

Érdekes, hogy az egyik jeles egyházi jogtörténész, elemezve a reverzális jegyzőkönyvét, az azon szereplő aláírásokat és az aláírók foglalkozását, arra a véleményre jut, hogy a megszűnt katolikus kánonjog által kialakított eljárást és bíraskodási módot pótlendő, egyházi protestáns jogi formulát teremtett és mutat a Köröspeterdi Arany Tamás féle reverzális jegyzőkönyve.

A jegyzőkönyv eredetije ugyanis megvan a Tiszántúli Református Egyházkerület debreceni levéltárában.

A fekete ember históriája

Említettem, hogy az ige objektivizmusára épülő reformátori protestantizmussal szemben Révész Imre egy kalap alá vesz minden szubjektív ihletésű vallásos mozgalmat. Sőt továbbmegy, a társadalmi forradalmi ihletésű radikális anabaptizmust egy kalap alá veszi az unitarizmussal. Debrecenben erre jó alkalmat adott Karácsony György Szent Hada. A népvezér – feltételezhetőleg valamiféle hatást kifejtve – követőivel hatalmas népmozgalmat indított. Táborot gyűjtött maga köré, és Debrecen környékén táborozva, vallásos csapatot alakított ki magának, amivel a török ellen kívánt indulni. Rendszeres vallásos gyakorlatokat tartottak, szent háborúra készültek a törökök ellen. A város vezetése eleinte támogatta őket. Sokan csatlakoztak hozzájuk a végvári vitézek közül. Különösen Egerből, az ottani várórség katonáiból sorakoztak fel sokan a népvezér zászlaja alá. Az előkészületek után

megkísérelték Balaszentmiklós (a mai Törökszentmiklós) török sáncainak elfoglalását. Mint rajongó csapat, úgy hitték, hogy Isten az ügyükkel van, és fegyver nélkül adja kezükre az erősséget. Naivitásuknak borzalmas vérfürdő lett a következménye. A rájuk támadó török őrség az „ostromló” hadak legnagyobb részét elpusztította. A csapat romjaival a vezér újra Debrecen mellé vonult vissza téli szállásra, ellátást követelve a város előljáróságától. A nimbuszát vesztett vezér a város fogságába került, és ki is végezték. Hada pedig széthullott.

Az anabaptista – unitárius kapcsolatokat erőltető Révész Imre – elővédén Dávid Ferencnek korai antitrinitárius munkáit, főként a „Rövid magyarázat”-ot, és annak latin eredetijét, a „De Falsa et vera...” című gyűjteményes unitárius kézikönyvnek megfelelő részeit – teológiát konstruált a közeli világvégét és az örökös békeséget hirdető Dávid Ferenc eszmeköréről, és ezzel megpróbálta a két dolgot összekapcsolni. A dolog képtelenségére később majd visszatérünk, de a jeles református dogmatörténész, Kathona Géza, a „Szent Had” ideológiájának elemző tanulmányozása után bebizonyította, hogy annak alaptézisei a kálvini hitrendszerben, és Károlyi Gáspár apokaliptikájában gyökereznek.

Ezzel lezárul a Dávid Ferenc előtti, Erdélyen kívüli antitrinitárius törekvések története.

Folytatjuk

Szász János

HITÜNKRŐL V. rész

ISTEN, a vallás tárgya

Amint kitűnik az előbbiekből, a vallás a lelki értékeink, úm. a hit, a remény és a szeretet együttese. E három fő vallásos erényünk – Jézus és Pál tanítása szerint – magába foglalja az összes többi, melyekről még sokat lehet és kell beszélnünk.

Itt az ideje szólnunk Istenről, a vallás tárgyáról. Hitünk, reménységünk és szeretetünk célját Isten adja meg, aki erényeinken keresztül uralja egész életünket. Ő az Alfa és az Ómega, valamint minden, ami a kezdet és a vég, az első és az utolsó között része lehet az életünknek.

Hangsúlyt követel az a szomorú, sőt ijesztő valóság, hogy ezt éppen a legfejlettebb világvallás, a kereszténység hívei megkérdőjelezzik. Olyan túlzást látnak benne, mint a nemzeti jelvényeink és művészetünk szüntelen igénybevételében. Az erőltetéstől, természetesen, óvakodnunk kell, de attól nem tartózkodhatunk, hogy értékeinket az értéktelen, sajátunkat az idegen rovására felmutassuk. Az súlyos mulasztás lenne hivatásunk teljesítésében.

Istent is fel kell mutatnunk, és nem úgy, mint aki az életünknek csak a peremét, meg nem is úgy, mint aki csak a központját foglalhatja el. Úgy kell őt felmutatnunk, amilyen a kétségbevonhatatlan igazság. Mint aki percről percre, lépésről lépésre tölti ki teljes egészében az életünket.

Ez elől a valóság elől csak a homokba dughatjuk struccfejünket, vagy csak a bokorba rejtőzhetünk el Isten elől. „Ordít az oroslán, ki ne rettegne? Az Úr, az én Uram szól, ki ne prófétálna?” – mondja Ámosz (3;8.) „Az Úristen (átlátott a lenge lombokon). Kiáltott az embernek: Hol vagy?” (1. Móz. 3;9.) Azt hisszük, ha mi nem látjuk Istent, ő se lát minket; ha nem halljuk szavát, ő se tudja, mi mit beszélünk. Csak az Isten-látó költő kebelében feleltek neki „hangos szívverések”; a lelkiismeret, a bűntudat, a következmények félelmének a szívverései.

Isten azért tölti ki az életünket, azért kell tudnunk a jelenlétéről minél élményszerűbben, hogy ne a bűn után, hanem még előtte tudjuk megadni a válaszunkat: „Szólj, Uram, mert hallja a te

szolgád!” (1.Sám.3;10.) Isten szavát hallani, szóról szóra megérteni csak annak adatik meg, aki létközösségben tud élni vele. Isten a mi teremtőnk, gondviselőnk; Atyánk és pásztorkunk. Azért kell tudnunk a jelenlétéről, azért tölti ki életünket, mert nélküle az első lépésünk is a semmibe vezet. Semmi se igaz abból, hogy az ember független lehet. Mert lehet, de nem Istentől. Isten a szeretetünk, Isten a reménységünk, Isten a hitünk. Isten megannyi lelki adománya által van jelen az életünkben. Sohase lehetünk a szeretettől, a reménységtől és a hittől függetlenek. Ezek együttvéve képezik a lelkiismeretünket. Az ember annál inkább ember, minél inkább függ a lelkiismeretétől. Teljes embernek csak az nevezhető, aki teljes függésben él az Istenétől.

Istentől való függését az az ember képes átélni, aki Istent ismeri. „Az pedig az örök (hiánytalan, teljes) élet, hogy megismerjük Téged, az egyedül igaz Istent, és akit te elküldtél, a Jézus Krisztust” – (Jn 17;3.) Ehhez csak annyit szükséges hozzátennünk, hogy aki ismeri a három fő erényt, az Istent ismeri. Minél mélyebben merül el bennük, annál jobban ismeri Istent, és annál teljesebb lesz az élete. Mire az örökéletbe megérkezik, szemtől szembe találja magát a titkok titkával, a hit, a remény és a szeretet örökkévaló, hatalmas Istenével.

Nem titkok ezek, csak addig, ameddig át nem érezzük az értéküket, és teljes szívvel nem vágyunk rájuk. De átérezni nem is olyan egyszerű, mint amennyire gondolnánk. Előbb csak azon tűnődünk el, hogy Isten miért is láthatatlan. Majd, amint találkozzunk vele a hitben, a reménységben és a szeretetben, tisztulni kezd a tükör. (1.Kor.13;12.) Rendre megfejtődik az a csodálatos rejtvény, amit életnek nevezünk. Egyre kíváncsibbakk leszünk Istenre. Fokozódó vadászszenvedéllyel vetjük utána magunkat. Egyre inkább rájövünk, hogy korlátozott az időnk, és hogy az lesz nekünk az örökélet, amit megismertünk Istenből az élet útján. Ahogy szerettünk, ahogy reménykedtünk a szeretetben, ahogy hittünk a reménylett szeretetben.

Számos és sokféle alkalmat találunk Isten megismerésére az élet folyamán. Ha nem eléggé, mert sohasem eléggé találunk rá a magunk életében, akkor megfigyeljük más, Istent kereső emberek életében, amiből nagyon bő választék áll a rendelkezésünkre. De mindenüknek van egy közös vonása. E vonás neve: imitatio Christi. Vagyis Jézus követése, életpéldájának utánzása. Minden Isten-kereső ember ezt teszi.

Sokan vannak, akik eredetiek akarnak lenni. Úgy vonzza őket az eredetiség délibábja, mint éjjeli lepkét a tűz világa, és megperzseli a szárnyukat. Függetlennek és eredetinek is kell lennünk, de nem az Isten megismerésében. Mert Isten csak egy van. Ahogy egykor minden út Rómába vezetett, Istenhez is sok-sok út vezet. Ahány ember, annyi út. De senki útjának se lehet más a célja, mint ami Jézus életének a célja volt. Minél tisztább egyistenhit a hitünk, annál bizonyosabbakká válunk ebben. Annál tisztábban fogjuk látni, hogy Jézus élete emberi rejtvény, de nem egy a sok

közül, hanem az a modell, mely mindenki életének a mintája lehet. Hogy Jézus élete a tökéletesen megoldott feladvány, mert célját elérte. Mindannyian ugyanazt a feladványt kapjuk Istentől, mindannyian ugyanarra az eredményre kell jussunk. Különböző a megoldás.

Ne essünk tévedésbe, minden élet más. A megoldáshoz vezető jézusi eszközök alkalmazása mindenki életében más. Valahol mindenki maga kell legyen a maga Jézusa, Isten megismerésének sajátos alkalmában is. „A te hited gyógyított meg téged!” – mondta Jézus annyiszor. A leggyakorlatibb, a legmindennapibb, a legföldibb próbatételekben a Jézus-modellből mindenkinek maga magát kell megmintáznia, és senki se lehet más, mint akivé Isten akarja formálni, emberben bízó, reménykedő, mennyei szépségű és édességű atyai szeretetté.

Nyitrai Levente

Egyház és modern társadalom

A Friedrich-Naumann-Stiftung (Alapítvány) 1994. február 17–20. között Visegrádon, a Hotel Silvanusban „Egyház és modern társadalom” címmel konferenciát rendezett. A mintaszerűen megszervezett konferencián 14 előadás illetve korreferátum hangzott el. Csaknem lehetetlen feladatra vállalkozik az, aki az egyes előadások tartalmi összefoglalását próbálja megadni, hiszen a nyugat- és kelet-európai filozófiai-vallási irányzatok majdnem minden áramlatának képviselői szerepeltek a meghívott előadók között. Ezért e beszámolómban – a teljesség igénye nélkül – csakis néhány, érdeklődésre számot tartó, jóformán tömondatokban visszaadott gondolat közlésére vállalkozhatom.

Íme egy néhány:

a.) Több nyugat-európai ország képviselője panaszkodott, hogy az országuk lakosai között kisebbségben vannak azok, akik az életüket a vallásos elvek, előírások szerint alakítják.

b.) Sok személy érzi „magányos harcos”-nak magát. Az individualista szemlélet – álláspont mintha kezdene eltérni a korábban neki szánt szereptől.

c.) A kivezető utat abban látják, hogy a közösségben kell az életcélt keresni és megtalálni, és hogy felelősek vagyunk egymásért, a jövő közös alakításáért. A magyar közélet egyik jeles képviselője úgy fogalmazott: Szeret vendéglőben ebédelni, szereti a jó konyhát – de szomorú lenne, ha csak egyetlen vendéglő létezne!

d.) A kommunizmus 40 éve alatt a társadalom – közte a magyar társadalom is – vákuumba került, és ennek okát az „egyház-ziatlanítás” („egyházatlanodás”) folyamatában lehet felfedezni. (Egy szomorú adat: egyes nyugati országokban az újszülöttek kb. 20%-a nincs megkeresztelve!) A felnőttek kb. 70%-a hit nélkül

él, és a fennmaradó kb. 30% is csak formálisan tagja valamelyik egyháznak.

e.) Az egyik legnagyobb kihívást a *szekularizáció* jelenti. Az egyik előadásban elhangzott, hogy Bajorország egyik városában az egyik lelkész nem vesz részt az egyház(a) munkájában, de ettől függetlenül még tagja az egyháznak, csak éppen „szekularizálódott”.

f.) Végezetül kiemelésre érdemes a konferencián elhangzott egyik megállapítás, amely szerint az elmúlt 40 évben az állam egyre erősödő adminisztratív beavatkozása az egyházak életébe folyamatos konfrontációt idézett elő. E konfrontáció egyik kiváltója egy ellentmondás volt, nevezetesen az, hogy az egyházak Isten mindenhatósága elvét vallották, és ezzel élesen szembe helyezkedett az állam mindenhatóságát hirdető tábora. Más szavakkal: engedelmesség – de kinek tartozik ezzel az ember, illetve: ellenállás – de kivel szemben.

*

A konferencia utolsó napján lezajlott két eseményre hívom fel kedves olvasóim figyelmét.

1.) Teológiai Intézetünk igazgatója, *Szász János* a délután elhangzott egyik előadás (*dr. Szabik Imre* evangélikus püspök: „A protestantizmus jövője Magyarországon”) felkért hozzászólójaként az unitarizmusnak, mint Európa – és a világ – egyik vallási irányzatának a jövőjét megalapozottnak, előremutatónak és perspektivikusnak ítélte. Hozzászólását nagy elismeréssel fogadták, később többen is utaltak az abban elhangzottakra.

2.) Tekintettel a Friedrich-Naumann-Alapítvány liberális szellemiségére, a zárónap utolsó pontjaként egy kerekasztal-beszélgetésre került sor, amelyen az egyház és a pártok magyarországi kapcsolata volt napirenden. Résztvevők: *dr. Bolberitz Pál* (római katolikus), *dr. Szabik Imre* (evangélikus), *dr. Márkus Mihály* (református), *dr. Bodnár Ákos* (református); *dr. Surján László* (KDNP), *dr. Kuncze Gábor* (SZDSZ), *Orbán Viktor* (Fidesz) *Lukács Miklós* (KDNP). Moderátor: *Balog Zoltán* (református).

*

A rendkívül hasznos, sok-sok, megfontolásra alkalmas gondolatot felvetett konferenciával kapcsolatban őszinte, szívből jövő köszönetünket fejezzük ki a meghívó Friedrich-Naumann-Alapítvány magyarországi vezetőségének, személy szerint *Pröhle Gergeley* úrnak.

*

Szorosan a konferenciához tartozott az a fogadás, amit az Országgyűlés Emberi jogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottsága elnöke, *Németh Zoltán* adott ez év február 18-án este az Országház Vadásztermében.

Gálffy Gábor

Az unitárius egyház delegációja a Naumann-alapítvány által rendezett visegrádi konferencián.

A ma és a holnap unitarizmusáról

5. rész

A bűn örök talánya

Az utolsó két évszázad tudományos haladása olyan várakozásokat ébresztett az emberi gondolkodásban, hogy az ismeretek bővülése, az értelem uralma megoldja a rossznak, a bűnnek visszaszorulását is. Mindez ábrándnak bizonyult, és ma is annak vagyunk tanúi, hogy éppen a 20. század, és különösen annak második fele valóban csodálatos tudományos eredményeket hozott, ám a rossz mind az emberi egyedek, mind pedig a társadalmak életében ugyancsak egyre nagyobb méreteket ölt, és egyre újabb változatokat hoz felszínre. Az unitarizmus, amely magát még ma is szívesen vallja az „értelem vallásának”, szívesen nézett szembe a bűn, a rossz kérdésével, és ennek megfelelően teológiájában, hittanában sem fordított erre különösebb figyelmet. A tények azonban makacs dolgok, és az unitarizmust is arra fogják indítani, hogy az emberi gondolkodás és értelem fejlődése iránti optimizmusát ápolva, ne tévessze szem elől a rossz és a bűn általánosan tapasztalható térhódítását, és keresse az ellene való küzdelem benső erőforrásait.

Az ószövetségi teremtéstörténet elbeszélése szerint Isten az embert saját képmására, önmagához hasonlóvá teremtette, megáldotta és arra rendelte, hogy hajtsa uralma alá a földet. Ugyanakkor megtiltotta neki, hogy egyék a jó és rossz tudásának fájáról. Ez a tilalom a teremtéstörténetek papi szerzőinek azt a meggyőződését tükrözi, hogy a tudás megszerzése szembehelyezheti az embert vallása követésével, és ezért jobbnak látták volna kikapcsolni ezt a hajtóerőt, mint sátáni ösztönzést. Az Istenhez való hasonlóság ereje és a tudás megszerzésének vágya azonban nem ellentétesek, egymással szembe nem is állíthatók, hiszen Isten önmagához hasonló teremtő, alkotó embert hívott életre, aki a földi uralom megszerzésére szóló megbízatást éppen tudásának állandó fejlesztésével oldhatja csak meg. Az emberiség egész története tanúsítja az emberi gondolkodás és tudás állandó fejlődését és csodálatos eredményeit. És az emberiség egész története tanúsítja az emberi rossz és bűn hatalmának elszomorító és kételkedésre indító erősödését is.

A bűn, a rossz eredetét az ó- és újszövetségi magyarázatok külső befolyásban, a sátán, az ördög szerepében jelölik meg. Az unitarizmus modernségének egyik fő jellemzője az emberfeletti, Isten és ember közötti lények szerepének elvetése, így sátánok, ördögök világának tagadása is. A bűn, a rossz eredetét magában az emberi fejlődésben kellene keresni, és ott meg is lehetne találni. Az élet a sejtéssel indult, és ezzel indult az ember teremtése is. A mai emberi fonál visszafelé követve feloldódik az ősember, az előember megjelenése előtti élővilágban, ahonnan fokozatos tudat-fejlődés révén emelkedett ki. Az ember szellemi-erkölcsi fejlődése csak viszonylag újkeletűen érkezett el oda, hogy megkülönböztesse a jót és a rosszat, hogy gondolkodásában és viselkedésében mérlegelje a közöttük való választást. Miként az egész élővilágban, az embernél is érvényre jut a megmaradásért, a továbbjutásért folytatott küzdelem ösztöne, amely ösztön létének kezdeti fokozatain még kizárólagos vezetője volt. Hosszú fejlődési folyamatának későbbi fokozatain jutott el az ember arra a szintre, ahol az önzés természetes vonása mellett megjelent, és kivételesen győzelemre is jutott az önzetlenség, a másokért való élet értékének felismerése. A közelmúlt, a jelen és a közeljövő emberében a szeretet, a másokért való élés, akár az önfeláldozásig elmenő önzetlenség, együtt él a magánakvalóság, az önzés, a kíméletlenség, a szeretetnélküliség tulajdonságaival.

Minden fejlődés általános vonása, hogy a magasabb fokozatok felé haladva növekszik bonyolultsága és egyben sérülékenysége is. Így van ez az ember tudat- és értelemvilágában is. Egyre magasabb fokú agy- és idegrendszer az ember tudat- és értelemvilágát is egyre bonyolultabbá, sérülékenyebbé teszi. Erre utal a rossznak, a bűnnek terjedése a társadalomban és az egyedi emberben, ahol együtt fejlődött ki, együtt van, és felfelé haladva is együtt marad a jó és a rossz, az erény és a bűn. Az egyén és a társadalom egész jövője múlik azon, hogy milyen mértékben tudja mérlegelni a választást, és tudatosan dönteni a jó, az önzetlenség, a szeretet mellett. A vallás talán éppen ebben tehet legnagyobb szolgálatot az embernek, az emberiségnek. Minden emberben van képesség arra, hogy önzetlen legyen, és ennek révén a legtökéletesebb életet élje, és mégis ennek ellenére nem így él, és nem ilyen vonásai uralkodnak. Az ember tudja jól, hogy a legnemesebb erény az önzetlen szeretet, ám ezt az erényt vonakodik gyakorolni, azaz nem azt az életet éli, amelyet egyébként a legtöbbre értékelné, hanem eltér ettől, sőt erre az elfordulásra még egész sor mentséget is keres és talál magának. Idézzük Pál apostol sorait, aki szerint: „Hiszen nem azt teszem, amit akarok, a jót, hanem azt cselekszem, amit nem akarok, a rosszat” (Róm 7, 19).

Vallásunk tanításai Jézus életvitelének és halált is vállaló önfeláldozó szeretetének példáján keresztül bemutatják az emberi tökéletesség, bár egyedülálló, de mégis reális lehetőségét. Jézus Krisztusban megvalósult a teremtés célja: az Isten képmását és hasonlatosságát tükröző ember. A kereszténység egész története tanúsítja, hogy Isten és ember iránti szeretetben és hűségben emberek egész sora vállalta a mártíromságot is, alárendelve magát mások, a társadalom, az emberiség jelenének és jövőjének. Ha erre gondolunk, belátjuk, hogy a bűn rejtélyéhez viszonyítva még nagyobb a jóság, a szeretet, az önzetlenség ugyancsak az emberben kifejlődő és élő rejtélyes erénye. Az önfeláldozó szeretetnek nagy emberi példákra nem a cserébe várt valamilyen viszonzás vagy jutalom volt az indíték, és nem húzódnak meg mögötte adok-kapok szemlélet sem. Jézushoz hasonlóan nem lehet cserébe viszonzást kívánni az önfeláldozásért, hiszen őt a keresztváltás kilátása sem tántorította el az emberek szeretetétől. A bensőségesen Istenben hívő és bízó ember gondolkodásában és magatartásában nem lehet vezérlő motívum az elkövetett bűnökért, a rossz cselekedetekért a földi életben kiróható büntetéstől való félelem sem, sőt a halál utáni kárhozattól való félelem sem. Jézus csodálatos tanítása nem csupán azt mondja, hogy az emberi tökéletesség, az Istenhez való hasonlóság minden ember számára lehetséges, de azt is megjelöli, hogy ennek egyetlen útja van, a szeretet, minden felebarátnak, még az ellenségnek is a szeretete. Ez jelenti a rossz, a bűn legyőzésének igazán hatékony útját minden emberben, és ez egyben az életben elnyerhető üdvösség, boldogság eszköze is az egyedi életben. És nincs más út a társadalom egésze számára sem. Isten az embert a hozzá való hasonlóságra teremtette, ám ezt a hasonlóságot, útja végén, a beteljesüléskor érheti majd el. Addig folyton fejlődnie, tökéletesednie kell, és ez egyben fennmaradásának záloga is, mert nem érhet célba a társadalom sem, az emberiség sem az önzés, a gyűlölködés, a szembenállás útján. Isten fenséges terveit az ember csak szeretettel, igazsággal, áldozattal teljesítheti be.

Dr. Sztankóczy Zoltán

Missziós munka, szórványgondozás

Múlt év októberi konferenciánk az unitarizmusról – gazdag anyagánál fogva – megérdemli, hogy lapunkban (a már megtörtént általános értékelésen túl) egyes résztémák ismertetésének is teret szenteljünk. Ilyen a belmisszió, egyházszerzés, szórványgondozás témaköre, mely a szimpózium egyik vitadélutánját töltötte ki, s amelynek nyitó előadását *Felhős Szabolcs*, a Vásárosnaményből érkezett szórványgondnok, aktív tanár és protestáns-körvezető tartotta.

Felhős atyánkfia először is arra mutatott rá, hogy hazánk szinte minden régiójában található unitáriusok; azt is mondhatnánk, hogy a MUE egész Magyarország szórványgyülekezete. – Ez a tény pedig – messze az átlag fölé helyezi a missziós munka fontosságát. E munka során helyes különbséget tenni az Erdélyből áttelepült „született” unitáriusok, és a hitelvi meggyőződésből unitáriussá lett „áttértek” csoportjai között. Mindkét kategória esetében természetes kötelessége az Egyháznak a hívek összetartása, lelki gondozása, de kiemelt figyelmet kell fordítani az új egyháztagok (áttértek) sorainak erősítésére, belmissziós bővítésére.

Az előadó ezután a kocsordi egyházközséghez tartozó beregi unitárius szórvány kialakulását és életét vázolta az 1975-ös kezdetektől napjainkig.

A tiszta jézusi keresztény valóság utáni vágy, az egyetemes magyarságban gondolkodó értékelmutatás és értékmegőrzés jellemezte ezt a szórványt, amikor megszerveződött, és olyan szellemi elődöket választott magának, mint Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Bölöni Farkas Sándor, Brassai Sámuel, Orbán Balázs, Balázs Ferenc, Bartók Béla.

Ezek az eseményképek sugárzó hatást gyakoroltak az emberekre, főleg az ifjúságra, s fogékonyra tették őket az európaiságra, a türelmes-ségre; cserkészcsoporthoz, intézmények, utcák vették fel nevüket. Egy külső nyomás okozta hullámvölgy után az unitárius közösségépítés az 1980-as évek közepétől tovább folytatódott, és a beregi szórvány létrehozta a Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kört, mely műveltségterjesztő programjaival, ökumenikus nyitottságával elismert helyet vívott ki magának, s a hazai unitárius szórványgondozás példaképeként szolgálhat.

Felhős Szabolcs a folyamat kiterjesztése érdekében a továbbiakban egyházszerzési indítványokat fogalmazott meg (nem először!). Így szorgalmazta körlelkészségek kiépítését, és új missziós lelkészek munkába állítását az ország egész területén, hogy az identitáskereső az (ismert szomorú háttérok miatt csendes szívágással hozzánk érkező) áttelepült, ill. őshonos unitáriusok felkutatása, összefogása, lelki gondozása széleskörűen lehetővé váljon.

Nem kétséges, hogy ezek az előremutató javaslatok illeszkednek az újjáéledő Magyarországi Unitárius Egyház reformtörekvéseihez, s megvalósításukat csak az anyagi és személyi feltételek hiánya késlelteti.

Végezetül az előadó egy budapesti missziós központ felállítása (visszaállítása) mellett szállt síkra, mely unitárius kollégiumot, múzeumot, levéltárat és könyvtárat foglalna magában. Ez valóságos szellemi műhely lehetne az unitárius teológiai kutatásnak, a könyv- és folyóiratkiadásnak, a továbbképzésnek és oktatásnak, szimpóziumok rendezésének.

Úgy tűnik, hogy egy ilyen komplex intézményrendszer létrehozása távoli álomból reális közelségbe kerül a MUE volt ingatlanainak megkezdődött és folytatódó, fokozatos visszajuttatásával; – az Egyházi Képvisező Tanács egyes határozatai is már ebbe az irányba mutatnak.

A vitaindítóhoz kapcsolódva *Szász János* lelkész a dunántúli, *Nyitrai Levente* a kocsordi, *Göncz Mihály* a győri szórványmunka tapasztalatait ecsetelte.

Egyetértőleg méltatta az előadást *dr. Erdő János* professzor, *dr. Rezi Elek* teol. tanár és *dr. Kovács Lajos* kolozsvári püspök is. Osztoznunk kell *Felhős Szabolcs* bizakodásában: evangéliumi hittel iparkodva a lelki és szellemi igények kielégítésére, az igazi belmisszió kiterjesztésével és felkarolásával gyarapodni, erősödni fogunk, mert a szétváltakból közösségek, a részekből egész lesz a hazai unitáriusság javára, egyetemes anyaszentegyházunk 425 éves nemes küldetésének szolgálatára.

Dr. Lőrincz Ernő

Isten veled, Gyula bácsi!

Március utolsó péntekjén kísértük el utolsó útjára, dr. Veres Gyula egyházi tanácsost, a pécsi szórvány szeretett gondnokát. A temetésen rengetegen voltak. A szolgálatot Szász János dunántúli lelkész végezte. A Főhatóság koszorúját ifj. Bencze Márton helyezte el a síron.

Röviddel halála előtt interjút készített vele Bandi András pécsi újságíró hívünk. Az Unitárius Élet a riport jelesebb részével búcsúzik el tiszta, emberi egyéniségétől.....

Veres Gyula bácsi annak idején az első menekülthullámmal érkezett Magyarországra.

„– Emlékszem, amikor Budapesten szálltunk a vonatról, az egyik ámulatból a másikba estem. A hatalmas pályaudvar, a rohanó autók, a torkuszasakadtából ordibáló rikkancsok, egy szóval minden új és érdekes volt. Egy kollégiumban szállásoltak el bennünket, ahol nap mint nap vártuk az új híreket Erdélyből, rettegtünk az otthonmaradottakért. Azután jött a tél, s egyetlen meleg ruhadarabunk sem volt. Rettenetesen hosszúnak tűnt a Budapesten töltött fél év.

Apám torockói bányász család sarja, szakítva a hagyományokkal, jogi pályára lépett. A román csapatok visszaszorítása után visszatértünk Kézdivásárhelyre, ahol folytatta ügyészi tevékenységét. Én is ott folytattam az elemi, s mély nyomot hagyott lelkemben a melegszívű anyanyelvi tanítás, a brassói német nyelvű rideg oktatás után.

1918 után öcsémmel a Kolozsvári Unitárius Gimnáziumba kerültünk. Kolozsvár számomra az unitárius hittel való mélyebb ismerkedést jelentette. A hit végigkísért utamon, erőt és vigaszt nyújtott nehéz pillanataimban. Ez az én hitem, de tiszteletben tartom mások hitét, meggyőződését. Egy osztályban tanultam olyan későbbi híres erdélyi irodalmárokkal, mint Szabédi László, Borbély Samu, a vakációk idején pedig Kisbaconban Benedek Elek kúriáján Benedek Marcellal, Tamási Áronnal, Nyirő Józseffel, Szentimrei Jenővel is találkoztam. Abban az időben én is írogattam, meg is nyertem egy temesvári lap irodalmi pályázatát, de talán a legbüszkébb a kolozsvári Unitárius Gimnázium lapjának, a „Remény”-nek szerkesztőjeként eltöltött időre vagyok, ahol olyan jeles elődök munkáját folytattam, mint Kriza János, Kemény János.

Tudod, sokszor gondoltam a visszatérésre, szülőföldem – Erdély – mindig visszavonzott. De én ma és itt is teszem, amit tennem kell, amit a lelkiismeretem diktál.

– Az ablakhoz hív. A magas platánok árnyékában két szép fenyőcsemete áll. Büszkén meséli:

– Látod, azt a két kis fenyőt az unokámmal ültettem. Megfogantak, szépen fejlődnek. A csemete korábban ültetett fa könynyebben gyökeret ereszt, mint az öreg, mélyre legyökerezett társa.

A gyökerek mélyre nyúlnak, azokat elszakítani nem lehet....

Egyházközségeink életéből

Február utolsó szombatján gyermek- és ifjúsági összejevetellel avattuk fel a Nagy Ignác utcai földszinti helyiségeket, melyek felújítva immár készen állnak. A kora esti órák hangulatát a Tatros együttes és Sándor Ildikó táncháza biztosította. Egyházunk legifjabbjai jelmezbe öltöztek. A jelmezes bevonulás után a két szülőből és egy zenekari tagból álló zsűri az ötletes öltözékek viselőit tortával, könyvvel, csokoládéval díjazta.

A megvendéglés az egyházközség, valamint a megjelenő gyermekek anyagi és tárgyi hozzájárulásával történt. A meghívott szülők és gyermekek jól érezték magukat, mindnyájan örültek az egyház újabb helyiségeinek, amelyek megoldást jelentenek a későbbiekben többek között az ifjúsági foglalkozások és események lebonyolításában.

Muszka Ibolya

Nagy Ignác utca

Egyházközségünk a Budapest V., Nagy Ignác utca 2-4. sz. alatti gyülekezeti termében 1994. március 5-én, szombaton délután 5 órakor nagyon jól sikerült gyülekezeti összejevetelt, majd utána szeretetvendégséget tartott. Az est során az evangelizációt dr. Muntag Andor evangélikus teológiai tanár tartotta, majd Vadady Virág és Haraszi Katalin adták elő W. A. Mozart egyik hegedű-zongora szonátáját.

Az est fénypontja dr. Kende Péter akadémikus, Párizsban élő unitárius testvérünk előadása volt, melyet „Menjünk vissza a múlthoz? De melyikhez?” címmel tartott meg. Az előadó a magyarság legutóbbi, több mint 1000 évre visszanyúló történelméből mintegy 8-10 (de lehet, hogy ennél is több) történelmi áramlatot – irányzatot említett meg, és jogosan tette fel az „akadémikus” kérdést: vajon melyik múlt-hoz kell(ene) visszamennünk. – A nagy tetszéssel fogadott előadást követően Gyarmathy Sándorné unitárius testvérünk őszinte átéléssel szavalt, majd a műsor befejezésekképpen ifj. Gergely Felicián – most már nyugodt szívvel írhatom – a tőle megszokott magabiztossággal, és – túlzás nélkül – nem az udvarias(kodó) dicséretként írhatom, hogy elszavalt (a szó nemes értelmében véve) Dobos Hajnalka: Az én imám c. versét, melyet ez alkalommal is méltán honorált a népes hallgatóság.

Végül az estünk egy másik fénypontja, az egyházközségünk asszonyai-lányai (Nagy Sándorné, Rohácsi Zsuzsa és húga, Gamauf Lajosné, dr. Simándy Zsigmondné, Kovács Gyuláné és Balázs Tünde) által készített ízletes sertéspörköltet fogyaszthatták a megjelentek.

Köszönet az est emelkedett, jó hangulatát biztosító minden közreműködőnek!

Hőgyes Endre utca

Havi esedékes szeretetvendégségünket március 19-én, szombaton tartottuk meg Hőgyes Endre utcai gyülekezeti termünkben. Sándor Gyula Mátyás evangelizációja után több érdekes előadás következett. Elsőként a torontói (Kanada) unitárius gyülekezet küldötte Joan Harris mutatkozott be, ismertetve egyházközsége történetét. A tolmácsolást Kászoni József homoródszentmártoni lelkész végezte. Udvaros Béla főrendező az „Evangélium Színház”-ról tartott kisebb előadást. (A színházat az unitárius, református és az evangélikus egyház alapította és patronálja). A főrendező úr beszélt a kezdeti és jelenlegi anyagi nehézségekről, melyek csak évi két színdarab bemutatását teszik lehetővé.

Majd ismertette a következő premiért, 1994. április 3-án, 4-én a BM Duna palotában este 7 órakor Tamási Áron: Vitéz lélek című színművét mutatják be.

Köszönjük Udvaros Bélának előadását, és reméljük, hogy a magyar Kultúra felvirágoztatásáért tett komoly erőfeszítéseit egyre több siker koronázza majd.

A szokásos vacsorát, mely az estet követte, és mint mindig, most is remek volt, Csiki Zelmának és Mag Elvirának köszönhetjük.

Pestszentlőrinc

Február 27-én – vasárnap – volt Pestszentlőrincen ez évben az első gyülekezeti összejevetel.

Bibliát olvasott Dr. Jakab Jenő lelkész, majd Bencze Márton püspökhelyettes, egyházi elnök tartott előadást „Milyen volt az Unitárius Misszióház” címen. A nagyszerű előadást – forrásértékű lévén – az egyházközség magnószalagra rögzített egy későbbi publikáció szándékával.

Zsigmond József presbiter saját versét adta elő, és sok megérdemelt tapsot kapott.

Üde színfoltja volt a műsornak az a reneszánsz muzsika, amit Vitárius Piroska hegedűn, Bodóczy Miklós furulyán és Szabó Zsolt gambán adott elő.

Dr. Szathmáry Zsuzsa tortáját két kisgyermek nyerte.

A borsostokányt Bézsényi Gyuláné vezetésével a gyülekezet asszonyai, lányai készítették, és nagyon ízlett mindenkinek!

FELHÍVÁS

Immár két éve naponta szembesülünk a boszniai tragédiával. Némán és tehetetlenül fogadjuk a szörnyű híreket, borzalmas képeket. Szarajevó romokban, lakossága embertelen körülmények között tengődik, s ami a legborzasztóbb, a gyermekek sorsa: ki-semmizetten, árván, reménytelenül és telve rémülettel.

A Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat, amely több mint három éve jelen van a háború sújtotta térségben, s felkészültségét legutóbbi sikeres vajdasági akciójával is bizonyította, melynek során 7500 családot segített meg, pénzadományokat gyűjt a szarajevói gyermekek számára.

Segítsünk a gyermekeken, legalább egy kis időre feledtessük velük azt a tengernyi szomorúságot, amely körülveszi őket.

Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat
Bankszámlaszám: Budapest Bank, 209-23006
(Szarajevó megjelöléssel)

Keresztények vagyunk...

1588. augusztus 29-én, a Pécsi Disputa második napján, a vitakozó felek és a jelesebb polgárok István deákhoz, a katolikus plébánoshoz voltak hivatalosak ebédre. A vita a fehér asztal mellett is folytatódott, és az események krónikása, Válaszúti György unitárius lelkész följegyezte, a polgárok többször kérték, hogy ők vehessék át a kérdeztetés és vita fonalát, mert hitük erős, és erre képesnek érzik magukat. A bölcs pásztor örömezt engedett a kérésnek, sőt többször visszafogta magát, „mert az igazságról való tudakozásnak módja, hogy a községnek szabadság adassék a tudakozásra, hogy amikor meglátja tudományának erejét, örvendezzék az igazságnak.”

Azért idéztem e jelenetet, mert több unitárius olvasónk megkeresett, felháborodva, hogy egyik vagy másik egyház képviselője az unitáriusokat nem tartja keresztényeknek, mivel Jézust nem a Szentháromság egyik tagjaként imádjuk, hanem megpróbáljuk tanításait és életpéldáját követni. Nem akarok én hitvitát, csupán annyit, hogy vegyünk át pécsi elődeink unitárius hűségét, szeressük és kövessük Jézust, mint ők tették. Jézus soha nem foglalkozott a kereszténység dogmatikai kritériumaival, csupán életével kívánta helyes útra terelni követőit. „Talán Ő sem volt keresztény?”

Mindegyik történelmi keresztény egyháznak hatalmas értékei és képviselői vannak a magyarság véres-viharos múltjában. Ezek az értékek jézusiak voltak, keresztények voltak. Ha ma egyik vagy másik teológus az unitáriusok kirekesztésében látja a kereszténység helyreállítását, ám tegye! Mi attól még keresztények maradunk Jézus tanításai szerint. Kereszténységünket csak erkölcsi talajvesztéssel játszhatjuk el.

Engedjék meg nekünk, hogy kereszténységünknek kritériuma Jézus tanítása legyen: „Erről ismer meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek.”

Szász János

FELHÍVÁS

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetemi Akadémiai Napjait 1994. május 8-án a burgenlandi Felsőőr (Oberwart) református templomában kezdi, majd aznap estétől május 14-én délig a szlovéniai magyarlakta Lendván (a LIPA termál-szállóban) tartja meg.

A konferencia témája: *Európai régiók – régiók Európája?* A felkért előadók névsora: Balla Bálint (Berlin), Bárczay Gyula (Auggen), Enyedi György, Éger György, Glatz Ferenc, Kiss Gy. Csaba (mind Budapest), Hajós Ferenc (Lendva/Budapest), Horváth József (Győr), Jeszenszky Géza (Budapest), Kovács K. Zoltán (München/Budapest), Márkus Mihály (Tata), Németh Zsolt (Budapest), Péter László (London), Smaranda Enache (Marosvásárhely), Szabó Imre (Sárbogárd), Szabó Máté, Szarka László, Szent-Iványi István (valamennyi Budapest). Irodalmi est, Sára Sándor filmbemutatója és táncház egészsíti ki a műsort, amit reggelenként istentisztelettel vagy áhítattal kezdünk. Igét hirdet: Balog Zoltán, B. Szabó István, Ittész Nóra, Szent-Iványi Ilona (Budapest), Kolcsár Sándor (Marosvásárhely), Soós Mihály (Bécs) és mások.

Jelentkezés, érdeklődés: Kótai István, Itasruhweg 21, CH-8245 Feuerthalen

Telefon: (0041) 53/29 25 06 (Svájc)

Hírek

Háromnapos nemzetközi konferenciát rendezett Budapesten a **Keresztény-Zsidó Társaság** és a **Konrad-Adenauer Alapítvány**, március 16–18 között. „Az ezredforduló erkölcsi kihívásai keresztény és zsidó szempontból” címmel megrendezett előadássorozat és tanácskozás rendkívül érdekes kérdéseket tett fel és próbált meg-

magyarázni jórészt bibliai alapokon nyugvó szempontokból. A háromnapos konferencián egyházunk képviselőiben jelen volt: **Bencze Márton** püspökhelyettes, **Orbókné Szent-Iványi Ilona** lelkész, **dr. Jakab Jenő** lelkész, **dr. Lőrincz Ernő** főgondnokhelyettes és **Bencze Franciska** a Szoc. Biz. vezetője.

A Magyarországi Unitárius Egyház dunafüredi nyaralója májustól üdülőket fogad. Érdeklődni lehet: Aradi Ferencnél. Tel.: 113-2867 (hétköznap reggel 8–10 óra között)

A Högyes Endre utcában április 10-i kezdettel kéthetente az istentisztelet után dr. Németh Ernő vényomást mér, és egészségügyi tanácsokkal áll rendelkezésre.

Külföldi hírek

Dr. William Schulz, aki nyolc éven keresztül volt az amerikai unitárius egyház elnöke, ez év márciusától az **Amnesty International** főigazgatója lett New Yorkban. Új munkaterületéhez sok sikert kívánunk!

Dr. Robert Traer, Világszövetségünk főtájkára március közepén meglátogatta egyházunkat. Tárgyalt egyházunk elnökségével jelenlegi problémáinkról, valamint a nyáron Kolozsvárott rendezendő teológiai konferenciáról. Március 13-án, vasárnap a Nagy Ignác utcai szöszéken szolgált Orbókné Szent-Iványi Ilona tolmácsolásában. Március 14-én de. részt vett az unitárius lelkészértekezleten Budapesten, köszöntötte a jelenlévőket, s meghallgatta a vidéki lelkészek beszámolóját a vallás-erkölcsi nevelésről. Hazánkából tovább utazott Kolozsvárra, hogy megbeszélje a teológiai konferencia részleteit.

HALOTTAINK

Ágoston Csaba presbiterünk életének 57-ik évében tragikus hirtelenséggel elhunyt. Budapesti gyülekezetünknek buzgó tagja volt, istentiszteleteinken, biblióránkban, és más gyülekezeti alkalmainkon mindig megjelent. Ismerete egyházunk történelméről, hitelveit, küzdelmes életét s azt a törekvést, hogy az Istenben való hitet kinek-kinek a lelkébe plántálni legfőbb törekvésünk. Ebben a tekintetben jó példát adott hithűségéről, egyházunkhoz való tartozásáról. Bibliaismerete imponáló volt, a magyar irodalomról való tudása úgyszintén.

Hat testvére kísérte el Csabát utolsó útjára, az Új Köztemetőbe, ahol szülei sírjába helyezték el urnáját, **Bencze Márton** püspökhelyettes szolgálatával 1994. március 17-én. Szeretettel búcsúztunk tőle a temetés utáni vasárnapi istentiszteleten a Högyes Endre utcai templomunkban, ahol jelen voltak testvérei, családtagjai is. Adjon a jó Isten Csabának csendes nyugodalmat, fogadja magához lelkét az Ő mindenütt jelenvaló országában megbocsátó-irgalmas szeretetével.

Pécsett elhunyt **dr. Szilárd Zoltán** belgyógyász, egyetemi magántanár testvérünk. Kóporsójánál népes családján kívül sok egykori betege is megjelent, hálával emlékezve a gyógyító doktor bácsira. A szolgálatot Szász János szórványlelkész végezte.

Laptulajdonos:
Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős kiadó:
Bencze Márton
egyházi elnök

Főszerkesztő:
Orbókné Szent-Iványi Ilona

Szerkesztők:
Bencze Franciska, Gálffy Gábor,
Muszka Ibolya

Szerkesztőségi titkár:
Sándor Gy. Mátyás

SZERKESZTŐSÉG CÍME:
V., Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055.
Telefon/fax: 111-2801
Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.
Előfizethető:
egyházi központunkban, a lelkészi irodákban,
vagy egyházi csekkben, Unitárius Élet jellegével.
Évi előfizetési díj: 360,- Ft.
Egyes szám ára 30,- Ft.
Megjelenik havonta.
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk
vissza.

Index: 25 842

Készült a **Cerberus Kft.** gondozásában
(Budapest V., Kálmán Imre u. 23.
Tel.: 132-3511)
Felelős vezető: Schmidt Gábor

HU ISSN 0133-1272